

8. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2011. 520 с.
9. Філософія права / под. ред. В. С. Нерсесянца. Москва: Норма, 2000. 241 с.
10. Лозинський Ю.Р. Протипожежна профілактика на залізниці: адміністративно-правові аспекти / за ред. М. В. Коваліва. Львів: УАД, 2015. 160 с.
11. Оргинський В.Л. Реформування правоохоронної системи у контексті соціально-правового механізму забезпечення прав особистості. *Вісник НУ «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2014. № 810. С. 38–42.
12. Гурковський М.П., Єсімов С.С. Основні форми та методи діяльності поліції у сфері забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Науковий Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. URL: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/04_2016/16gmpgvu.pdf

Надійшла до редакції 21.03.2018

SUMMARY

Ivanitsya A.V. Methodological aspects of activity of the National police. The article deals with methodological aspects of activity of the National police of Ukraine.

In the article basic methods are studied in legal researches, in particular in relation to problem questions in activity of the National police of Ukraine.

Deep categories of our research - activity of the National police of Ukraine, methodology, legal system and other, have a prominent value, so as determine the vector of scientific research, and their validity and subject conditionality do possible the achievement of sound conclusions, formulation of the self-weighted suggestions in relation to the decision of immediate problems in relation to determination of methodological aspects of activity of the National police of Ukraine.

It became clear that for objectivity of research it is needed to use complex and system all methods of scientific research. Research of genesis of the National police of Ukraine grounds to assert that, in spite of considerable achievements, reformation of the system of police needs further perfection, that is why we can not fully give up philosophical facilities of research. Methodology of scientific cognition is studies in relation to principles of construction, form, methods of scientific cognitive activity, in fact method it is objective - by subjective formation.

Thus, that is why a further analysis requires the ground of the best methods of cognition in activity of the National police of Ukraine.

Keywords: *the National police of Ukraine, methodology, methods, aspects, approach, science, activity.*

УДК 159.9:351.74(477)

Швець Д.В.

кандидат педагогічних наук
(Харківський національний
університет внутрішніх справ)

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРАВОСВІДОМОСТІ І МОРАЛІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК ПРОТИДІЇ ПРОФЕСІЙНІЙ ДЕФОРМАЦІЇ

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-1-25-27

Здійснено аналіз поняття професійної деформації. З'ясовано основні причини виникнення професійної деформації поліцейських в Україні. Розглянуто взаємозв'язок і роль правосвідомості та моралі у професійній діяльності працівників поліції.

Ключові слова: *професійна деформація, правосвідомість, мораль, поліцейський.*

Постановка проблеми. Розбудова української держави, сучасні зміни у різних сферах життєдіяльності осіб, нестабільність у суспільстві зумовлюють потребу в висококваліфікованих поліцейських-професіоналах, які досконало володіють правовими знаннями, відзначаються високим рівнем громадської та правової свідомості, правової культури, характеризуються дотриманням правових та моральних принципів, оскільки саме їх завдання – забезпечувати утвердження в державі та суспільстві принципів верхо-

венства права, законності, дотримання прав та свобод людини і громадянина, своїм прикладом підвищувати рівень правосвідомості та правової культури українських громадян.

Сьогодні неможливо констатувати, що абсолютна більшість сучасних поліцейських є принциповими, чесними, справедливими, порядними та неупередженими людьми, з високим рівнем правосвідомості та правової культури. Про це свідчать сучасні соціологічні дослідження, рівень довіри населення до поліцейських та їх авторитет в Україні.

Наявність та розвиток негативних морально-психологічних рис характеру, інтенсивність, напруженість та екстремальність професійної діяльності поліцейських призводять до виникнення такого явища, як професійна деформація. Слід зауважити, що професійна деформація найчастіше з'являється в осіб, робота яких пов'язана з постійним спілкуванням з людьми – саме до такої категорії і відноситься професійна діяльність поліцейських, оскільки під час неї відбувається постійний контакт, тісна взаємодія з різними категоріями людей, серед яких переважає криміногенний контингент.

Дана проблема існувала в діяльності минулої «міліції», однак її намагалися оминати, вважали нетиповою, нехарактерною для такої категорії працівників. На жаль, професійна деформація поліцейських є однією з проблем сьогодення, тому визначення шляхів профілактики та подолання цього феномену є важливим та актуальним питанням. Достатньо значну роль в цьому процесі відіграє мораль та правова свідомість поліцейських.

Ступінь розробленості проблеми. Достатню увагу проблематиці професійної деформації працівників правоохоронних органів приділяли М.А. Андреев, С.Є. Борисова, А.В. Буданов, Є.О. Гіда, Н.Л. Гранат, С.А. Дружилов, А.Ф. Караваєв, Е.В. Кін, О.А. Мартиненко, В.С. Медведєв та ін.

Дослідженню питань правосвідомості та моралі присвячені наукові праці таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як: С.С. Алексєєв, П.П. Баранов, В.Л. Васильєв, І.А. Гетьман-П'ятковська, О.М. Головка, В.М. Коробка, Н.М. Крестовська, О.А. Лукашева, П.В. Макушев, О.Л. Міленін, В.В. Пашутін, О.С. Пінська, П.М. Рабінович, А.Р. Раїнов, О.Ф. Скакун, С.С. Сливка, М.Я. Соколов, В.І. Темченко, К.К. Тепкотт, І.Є. Фарбер та ін.

Незважаючи на наявність значної кількості наукових розробок, сьогодні питання професійної деформації, правосвідомості та моралі у професійній діяльності працівників поліції України потребують подальшої розробки.

Мета статті полягає у дослідженні поняття «професійна деформація», з'ясуванні основних причин виникнення цього явища у професійній діяльності поліцейських в Україні, аналізі взаємозв'язку правосвідомості та моралі як чинника протидії професійної деформації поліцейських.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка діяльність, якою займається людина, специфічно впливає на її особистість, риси характеру, поведінку тощо. Коли ці зміни мають негативний характер, виникає таке явище, як професійна деформація.

Як зазначає І.М. Хоржевська, професійні деформації – це зміни сформованої структури діяльності та особи, що негативно позначаються на продуктивності праці та взаємодії з іншими учасниками цього процесу. Багаторічне виконання однієї і тієї ж діяльності усталеними способами веде до розвитку професійно небажаних якостей та професійної дезадаптації фахівців [1, с. 313].

Крім того, в науково-юридичній літературі професійну деформацію розглядають як: результат невідповідності людини суспільній професійній нормі, появи жорстких професійних стереотипів, перенесення професійної ролі до сфери позаслужбових стосунків або впливу специфіки службової діяльності [2, с. 324]; викривлення особистих якостей, результатів професійної діяльності працівників, їх службових та позаслужбових відносин у колективі у негативний бік під впливом умов і досвіду служби [3, с. 88].

Професійна деформація будь-якої публічної професії може носити епізодичний або стійкий, поверховий або глобальний характер; проявлятися у професійному жаргоні, манерах поведінки, навіть у фізичному вигляді [4, с. 426].

Необхідно зазначити, що найнебезпечнішою формою, крайнім ступенем професійної деформації є професійна деградація, яка може характеризуватися аморальною поведінкою, порушенням закону, пияцтвом тощо.

Крім того, професійна деформація може проявлятися у будь-яких ситуаціях. На особливу увагу заслуговує з'ясування впливу професійної деформації під час комунікативної діяльності працівників.

Так, розглядаючи проблему професійної деформації в контексті посадового спілкування, А.В. Куруч до її ознак відносить: використання нецензурних виразів у спілкуванні з колегами, вживання жаргону, приховане або відкрите вороже ставлення до оточуючих, прояв морального і фізичного приниження людської гідності, втрата чутливості до людського горя, біди, переживань, морально-психологічних ран, прихильність до стереотипів, відсутність прагнення до підвищення професійної майстерності, негативне ставлення до використання у практичній діяльності передового досвіду і досягнень психологічної та педагогічної наук [3, с. 90].

На підставі викладеного можемо констатувати, що професійна деформація – це негативне явище, яке, на жаль, не оминає і професійну діяльність поліцейських. Прояви професійної деформації працівників поліції є дуже небезпечними як особисто для них, так і для суспільства, правоохоронної сфери та держави в цілому, оскільки вони призводять до неадекватної поведінки поліцейських та втрати ними своєї професійної компетенції. Професійна деформація, як правило, виникає у поліцейського за умови відсутності достатнього рівня моральної та психологічної стійкості.

Неможливо не погодитись з думкою Ю.В. Александрова, який зазначає, що особливо небезпечною є та обставина, що наслідком розвитку феномена професійної деформації можуть бути такі прояви поведінки працівників органів внутрішніх справ, які не тільки не збігаються із професійною етикою, не лише мають глибоке неприйняття в суспільстві, але й призводять до прямого порушення закону і навіть до злочинності [2, с. 324].

Цікавою є думка З.Р. Кісіль, що професійна деформація – це не обов'язковий, але реально можливий наслідок процесу формування і професійного розвитку працівника ОВС. З погляду соціальної заданості, це артефакт, «зворотній бік» процесу формування і розвитку професіонала. З боку особистості – це певна «данина», що сплачується за високий рівень прагнень, захоплення діяльністю [5, с. 41].

Отже, на наш погляд, професійна деформація працівників поліції – це негативні зміни у морально-психологічних рисах характеру поліцейських, їхніх службових та позаслужбових відносинах, у колективі, з керівництвом та оточуючими, які відбуваються під впливом і внаслідок їх професійної діяльності.

У науково-юридичній літературі до характерних проявів професійної деформації працівників МВС відносять: «поліцейський характер» (розвивається у працівників протягом перших 3-4 років служби); владність; бездушне, формальне ставлення до людей, відсутність співпереживання, співчуття; безпринципність; низький професійний рівень знань; неправильне розуміння владних повноважень, зловживання ними; ганебність, корисливість, байдужість до особистості; притуплення професійного обов'язку; використання професійної діяльності для досягнення особистих егоїстичних цілей; втрата здатності до самостійного навчання; схильність до шаблону та догматизму; ослаблення здатності контролювати і регулювати свої емоції і почуття; конфліктність [3, с. 89].

На нашу думку, причинами професійної деформації можуть стати специфіка професійної діяльності поліцейського, яка пов'язана з постійним контактом з криміногенним контингентом; фізичні та психічні перевантаження, дефіцит часу; недостатній або надмірний контроль з боку керівництва за виконанням підлеглими професійних обов'язків; безвідповідальне та халатне ставлення до своїх завдань; байдужість до оточуючих осіб; несприятливі побутові умови та неналежне матеріально-технічне оснащення. Крім того, на виникнення професійної деформації можуть також впливати сімейне життя поліцейського, а саме невміння відокремлювати «особисте» від «службового»; несприятливий морально-психологічний клімат в колективі (конфлікти, суперечки у колективі між колегами, зверхнє ставлення з боку керівництва тощо); невміння раціонально організувати свій час; неадекватне ставлення до певних категорій осіб (залежно від раси, етнічного походження, мови, майнового стану та ін.); психологічна невідповідність; емоційна напруженість професійної діяльності тощо.

Що ж стосується наслідків професійної деформації поліцейських, до них ми можемо віднести роздратованість, відсутність ініціативи, зменшення кола інтересів, зниження професійної активності. У деяких випадках у поліцейських може з'явитися почуття страху, відчаю, безнадійності, невпевненості у своїх силах та навіть злочинний умисел.

Звичайно, даний перелік причин та наслідків професійної деформації не є вичерпним. Із цього витікає, що профілактика та подолання професійної деформації поліцейських є дуже важливим та актуальним питанням сьогодення.

Вважаємо, що наразі проводиться достатня робота як теоретиками, так і практи-

ками, присвячена питанням подолання цього явища, однак необхідно приділити більш належну увагу проблемам профілактики професійної деформації. Особливо ретельну профілактичну роботу з попередження виникнення цього феномену слід проводити з такими працівниками поліції, які частіше за інших потрапляють в екстремальні ситуації під час виконання своїх професійних обов'язків.

Як основні шляхи профілактики та подолання професійної деформації А.В. Курч виділяє такі: 1) організація соціально-гуманітарної підготовки працівників; 2) професійний відбір, включаючи спеціальний психодіагностичний, на особисту схильність до деформації; 3) періодичний перегляд працівників на наявність деформації, включаючи тимчасовий перехід на іншу роботу; 4) організація кабінетів психологічної підготовки, включаючи медико-психологічну релаксацію і підтримку, проведення на їх базі сеансів соціально-психологічних тренінгів [3, с. 92].

На наш погляд, одним з основних шляхів подолання та профілактики професійної деформації поліцейських в Україні є їх «моральне зростання» (розвиток їх моральних якостей, усвідомлення значення моралі в їх професійній діяльності) та підвищення рівня професійної правової свідомості і правової культури.

Із цього витікає, що для розгляду взаємозв'язку моралі та правосвідомості як чинника протидії професійній деформації поліцейських необхідно здійснити аналіз понять моралі та правосвідомості, що містяться у науково-юридичній літературі.

Так, мораль розглядають як: об'єктивне явище, усвідомлене, засноване на знаннях, досвіді, звичаях, поняттях, що формує відчуття, прагнення до належного, виходить з внутрішнього спонукання віри у справедливість, впевненості, панування добра; категорію, що визначає рівень свідомості, сформованої еволюційно, з врахуванням життєвого досвіду; сферу суспільної свідомості, що відображає абстрактні ідеальні погляди, ідеї, думки, про добро і зло, честь і безчестя, борг, совість, що склалася в соціумі на певному етапі історичного розвитку [6, с. 498].

Як соціальну норму, зумовлену об'єктивними закономірностями правил фізичної поведінки, яка має загальний характер, виражає волю певної частини і забезпечується різноманітними засобами соціального впливу, розглядає мораль П.М. Рабінович [7, с. 86].

На думку О.Ф. Скаун, мораль – це система норм і принципів, які виникають із потреби узгодження інтересів індивідів одного з одним і суспільством (класом, соціальною групою, державою), спрямовані на регулювання поведінки людей відповідно до розуміння добра і зла, підтримуються особистими переконаннями, традиціями, вихованням, силою громадської думки. За допомогою моралі узгоджується поведінка особи з інтересами суспільства, долаються суперечності між ними, регулюється міжособистісне спілкування [8, с. 265].

Виникнення моралі обумовлене процесом становлення і розвитку суспільної праці, коли виникає необхідність регулювання відносин між особистістю і первісним колективом. Право та мораль виступають як регулятори поведінки окремої особистості, визначених спільнот, суспільства і держави [9, с. 48].

На нашу думку, мораль – усвідомлена, тобто заснована на знаннях та досвіді, суб'єктивна свідомість, яка втілює у собі моральні цінності, формує почуття прагнення до належного, що виходить з внутрішнього переконання віри у справедливість, впевненості панування добра; здатна оцінювати різні ситуації з огляду на відповідність моральним вимогам та очікуванням.

Крім того, мораль оцінює не лише поведінку особи, а й саму особистість. Вона не має формальної визначеності, оскільки моральні якості особистості є різноманітними, непередбачуваними, їх неможливо встановити наперед.

До моральних чинників, які впливають на особу і які вона зобов'язується добровільно виявляти у житті суспільства, З.З. Петрович відносить порядність, чесність, гуманність, вірність, справедливість, ввічливість, які впливають з таких моральних категорій, як добро, обов'язок, совість, честь, гідність, ідеал, щастя [6, с. 499].

Що ж стосується поняття правосвідомості, то її визначають як: сукупність правових поглядів та почуттів, які наділені нормативним характером та включають в себе як знання правових явищ, так і оцінку з точки зору класової (або загальнонародної) справедливості, а також нові правові вимоги, які відображають економічні та політичні потреби суспільного розвитку [10, с. 204-205]; різновид суспільної свідомості, який складається з системи різних поглядів, ідей та думок, які визначають ставлення людини до правових норм та чинного законодавства, своїх законних прав та обов'язків, правової

діяльності [11, с. 21]; погляди, уявлення, думки, почуття, настрої, які виражають розуміння необхідності встановлення та функціонування визначеного правового порядку в суспільстві [12, с. 17].

Ключовим моментом правосвідомості є усвідомлення людьми цінностей природного права, прав і свобод людини та оцінка чинного права з погляду його відповідності загальнолюдським цінностям [13, с. 785].

Правова свідомість має багато різновидів. Однак нас цікавить класифікація правосвідомості за рівнем (глибиною відображення правової дійсності). Відповідно до цього критерію існує повсякденна, доктринальна та професійна правосвідомість.

До професійної правосвідомості слід віднести і правосвідомість поліцейського, оскільки, як зазначає О.В. Кобець, професійна правова свідомість відрізняється від правової свідомості законослухняного громадянина обсягом, глибиною та формалізованим характером знань, принципів норм права, вмінням їх застосовувати [14, с. 1].

Правосвідомість працівників органів внутрішніх справ включає в себе структурні елементи, притаманні правосвідомості усіх громадян (правову психологію, правову ідеологію, правову поведінку), а також функціонує у єдності та взаємодії з політичною, естетичною та іншими формами суспільної свідомості. Однак правосвідомість правоохоронця має свою специфіку, що обумовлено специфікою тих завдань, прав та обов'язків, які вони виконують [15, с. 24].

Таким чином, в узагальненому вигляді належну правосвідомість поліцейських можна окреслити таким чином: поліцейський повинен відрізнитися позитивним ставленням до права та практики його застосування, безумовним володінням правовими знаннями, вміннями та навичками, тобто бути прикладом для населення; осуджувати протиправну поведінку осіб та, безумовно, дотримуватися особисто правомірного варіанту поведінки; бути впевненим у необхідності дотримання прав та свобод людини і громадянина; усвідомлювати необхідність профілактики та протидії злочинності, дотримання принципів законності, верховенства права, прозорості та відкритості під час службової діяльності.

Деякі науковці зазначають, що правосвідомість є однією з категорій професійно-моральної свідомості, яка, в свою чергу, є складовою частиною професійної моралі. Ми дотримуємося іншої точки зору. Мораль та правосвідомість, на нашу думку, не потрібно ототожнювати: вони є самостійними формами суспільної свідомості, які відображають соціальну цінність у формуванні поведінки поліцейських у службовий та позаслужбовий час. Мораль визначає принципи поведінки поліцейського, а правосвідомість – правила поведінки.

Однак не слід забувати про взаємозв'язок цих категорій, оскільки він є одним з факторів дотримання поліцейськими правових та етичних норм у своїй професійній діяльності, а також чинником профілактики та протидії морально-професійної деформації. Так, наприклад, моральних якостей недостатньо поліцейському для оцінки закону, отже оцінка закону відбувається через професійну правосвідомість.

Мораль та правосвідомість, відображаючи соціальну необхідність у регулюванні людської поведінки, виконують різні функції, а саме: регулятивну, ціннісно-орієнтовну, виховну, пізнавальну тощо. Проте, як зауважує З.З. Петрович, між вищезазначеними функціями моралі та правосвідомості не має і бути не може абсолютної межі. Як у правосвідомості формулюється інколи загальний принцип поведінки шляхом використання специфічного механізму і морального регулювання поведінки, так і в моралі встановлюються більш конкретні норми (наприклад, моральна вимога «не кради»), як це власиво правовому регулюванню [6, с. 503].

Взаємозв'язок моралі та правосвідомості в професійній діяльності поліцейського передбачає: глибоке усвідомлення значення своїй соціальній ролі, недопущення зловживання службовим становищем, розумне та гуманне використання своїх прав, відношення до особи як до найвищої соціальної цінності, об'єктивне ставлення до права та реалізація правових норм тощо.

Крім того, мораль та правосвідомість мають відчутну різницю в об'єктивному змісті своїх нормативних вимог до поведінки особистості, в механізмі взаємодії, регулюванні цієї поведінки, а також у способах, які забезпечують дотримання норм права і моралі [6, с. 503].

Взаємозв'язок правосвідомості та моралі у професійній діяльності поліцейських, який заснований на спільній меті, правовому вихованні, справедливості, неупередженості, відкритості, спрямований на підтримку правопорядку, збереження рівноваги, стабіль-

ності в суспільстві та сприяння його прогресивному розвитку, протидію та профілактику професійної деформації поліцейських, розвиток їх професійних якостей, формування правил поведінки тощо.

Формування професійної моралі та підвищення рівня правосвідомості поліцейських потребує вирішення ряду завдань, а саме: 1) опанування поліцейськими знання щодо специфіки професійної діяльності, норм, правил і принципів професійної етики, усвідомленні сутності і структури професійної моралі; формування професійно-моральних переконань, професійно-морального ставлення, що полягає у здатності оцінювати власні дії та дії оточуючих відповідно до норм професійної моралі, орієнтації на виконання свого професійно-морального обов'язку, усвідомлення професійно-моральних почуттів, переживань; 2) формування професійно-моральної поведінки, яка виявляється у домінуванні професійно-моральних потреб, здатності до здійснення професійно-морального вибору, готовності до здійснення професійно-морального вчинку [16, с. 182].

Професійна правосвідомість та мораль, їх взаємозв'язок дозволяють поліцейським обирати правомірний варіант поведінки під час виконання ними своїх професійних обов'язків, орієнтуватися у складних екстремальних ситуаціях та вирішувати їх; неупереджено, рівно, тактовно, ввічливо ставитися до всіх категорій осіб. Правосвідомість та мораль у професійній діяльності поліцейського виступають певними внутрішніми регуляторами поведінки, які прийняті ними та формують їх морально-правову установку, попереджають виникнення та подальший розвиток такого явища, як професійна деформація.

Висновки. Незважаючи на те, що питанню професійної деформації присвячено чимало наукових праць, ця проблема і досі становить науковий та практичний інтерес. Питання професійної деформації поліцейських потребує особливої уваги з боку керівництва, населення та держави, оскільки правомірна поведінка населення та забезпечення особистої безпеки кожної особи залежить від поведінки поліцейських та якості виконання ними своїх професійних обов'язків.

Розвиток моральних якостей, підвищення рівня професійної правосвідомості і правової культури, удосконалення взаємозв'язку цих категорій у професійній діяльності поліцейських дозволить створити необхідне переконання у винятковій важливості і відповідальності своєї соціальної ролі, сформуванню стійкий сприятливий морально-психологічний клімат в колективі; уважно, шанобливо, однаково стримано ставитися до людини як до найвищої цінності; поважати та захищати права, свободи різних категорій осіб відповідно до правових норм та принципів моралі; контролювати свої дії; дотримуватися правил етичної поведінки, забезпечити поліцейським високу професійну адаптивність та слугуватиме перешкодою виникнення та шляхом протидії професійній деформації.

Бібліографічні посилання

1. Хоржевська І.М., Царапора В.В. Особливості професійної деформації особистості військових та мільйонерів. *Збірник наукових праць. Психологічні науки*. 2013. № 10 (91). С. 312-316.
2. Александров Ю.В. Проблеми професіоналізації та професійної деформації співробітників органів внутрішніх справ. *Право і безпека*. 2012. № 4 (46). С. 323-328.
3. Куруч А.В. Шляхи подолання професійної деформації співробітників системи МВС. *Честь і закон*. 2013. № 2 (45). С. 88-92.
4. Синеокий О.В. Індивідуальні умови професійної деформації особистості адвоката. *Форум права*. 2008. № 2. С. 425-431.
5. Кісіль З.Р. Професійна деформація працівників органів внутрішніх справ України: історіографія та феноменологія. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 2. С. 33-44.
6. Петрович З.З. Вплив моралі на правосвідомість особи: філософсько-правовий вимір. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 4. С. 496-505.
7. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права і держави. 5-те вид., Тернопіль: Атіка, 2001. 176 с.
8. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник: пер. з рос. Харків: Консум, 2001. 656 с.
9. Гришук А.Б. Правосвідомість і моральність – соціально-психологічні цінності у діяльності державних службовців. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 4. С. 47-56.
10. Фарбер И.Е. Правосознание как форма общественного сознания: монография. Москва: Юридическая литература, 1963. 205 с.
11. Устименко Е.С. Основные способы формирования профессионального правосознания и правовой культуры представителей юридических профессий. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 40 (1). С. 20-23.

12. Лукашева Е.А. Социалистическое правосознание и законность: монография. Москва: Юридическая литература, 1973. 344 с.
13. Пінська О.С. Правова свідомість: загальна характеристика, основні риси та структура. *Форум права*. 2011. № 1. С. 784-788.
14. Кобець О.В. Особливості категоріальної структури правосвідомості юриста: автореф. дис. ... канд. псих. наук: 19.00.04. Харків, 2007. 24 с.
15. Пінська О.С. Специфіка професійної правосвідомості та правової культури працівників органів внутрішніх справ. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 4 (51). С. 22-28.
16. Котельюх М.О. Модель формування професійної моралі майбутніх працівників поліції. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2015. № 44 (97). С. 181-190.

Надійшла до редакції 27.03.2018

SUMMARY

Shvets D.V. Interconnection between legal consciousness and morality in police work in Ukraine as an element of professional deformation's counteraction. It can't be said that nowadays the overwhelming majority of policemen in Ukraine are principal, honest, fair and impartial people. Such personal qualities are results of professional deformation. Professional deformation of policemen is a negative change of policemen's moral and psychological strains, their relations with colleagues and society in their professional activity. Moreover, professional police duties, communication with different people, lack of free time and psychological training, bad attitude to the police work and emotional tension are the main reasons of policemen's professional deformation. Irritability, decrease of professional activity, sense of fear and despair, hopelessness, lack of initiative will be the consequences of professional deformation. Professional sense of justice and morality play an important role in overcoming of police officer's professional deformation. Morality is an objective phenomenon, based on experience and knowledge, which forms feelings and comes from motivation, faith and dominance of good. Legal consciousness consists of thoughts, views, feelings, which express an understanding of necessity establishing and operating of certain law order in society. Legal consciousness and morality are not the same categories and are the forms of social consciousness, but there is a quite close connection between them. In addition, it can be said that these both categories play an important role in overcoming of professional deformation..

In conclusion of the article, the author says that the increasing level of professional sense of justice and law culture, development of moral qualities, formation of good psychological climate between colleagues among police officers, equal attitude to different people despite of their special features, self-development, attention, self-control and awareness of importance and responsibility of their work are the most important ways of overcoming and prevention of police officers professional deformation.

Keywords: *professional deformation, legal consciousness, morality, policeman.*

УДК 35.071

Турчанікова Г.О.

ад'юнкт

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-1-31-34

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФОРМ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На основі аналізу теоретичних засад та нормативно-правової бази, що регламентує службово-бойову діяльність сил охорони правопорядку, розглянуто об'єкт, предмет та основні завдання дослідження нормативно-правового регулювання форм службово-бойової діяльності підрозділів Національної поліції України.

Ключові слова: *національна безпека, Національна поліція, службово-бойова діяльність, форми службово-бойової діяльності.*

Постановка проблеми. Складна оперативна обстановка, що склалася наразі в Україні, демонструє виникнення численних кризових ситуацій, які загрожують Національній безпеці України.

За таких умов перед силами охорони правопорядку постають додаткові задачі,

© Турчанікова Г.О., 2018